

PHÁT TRIỂN LOẠI HÌNH DU LỊCH CHĂM SÓC SỨC KHỎE TẠI KHU VỰC MIỀN TRUNG

ĐINH THỊ NGÀ*

Du lịch chăm sóc sức khỏe là loại hình du lịch rất phát triển ở nhiều quốc gia cả phương Đông và phương Tây, tuy nhiên, ở Việt Nam, loại hình này nhìn chung vẫn còn tương đối mới mẻ. Những năm gần đây, du lịch chăm sóc sức khỏe đã và đang được nhiều địa phương quan tâm, trong đó có các tỉnh thuộc khu vực miền Trung nhờ sở hữu lợi thế về tiềm năng du lịch sẵn có và nắm bắt xu thế tất yếu của loại hình này khi nhu cầu chăm sóc sức khỏe của khách du lịch trong nước cũng như quốc tế ngày càng cao.

Từ khóa: Du lịch chăm sóc sức khỏe; du lịch miền Trung; du lịch bền vững; tiềm năng du lịch.

Healthcare tourism is developed and promoted in many Eastern and Western countries. However, this type of tourism is still relatively new in Viet Nam. Healthcare tourism has been given attention in many localities, including the central provinces which have advantages of tourism potentials and understand the inevitable trend of this type of tourism when the demands for health care of domestic and international tourists are increasing.

Keywords: Healthcare tourism; tourism in the central region; sustainable tourism; tourism potential.

NGÀY NHẬN: 11/01/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/02/2023

NGÀY DUYỆT: 16/3/2023

1. Tiềm năng và xu thế phát triển loại hình du lịch chăm sóc sức khỏe trên thế giới

Du lịch chăm sóc sức khỏe (CSSK) là khái niệm có nội hàm tương đối rộng, vì bao gồm rất nhiều các hoạt động, mô hình đa dạng nên chưa có khái niệm chung, thống nhất. Tuy nhiên, căn cứ theo các đặc điểm, hình thức của mô hình này có thể hiểu: du lịch CSSK là loại hình du lịch nhằm cải thiện và cân bằng tất cả các lĩnh vực chính của đời sống con người (thể chất, tinh thần, tình cảm, nghề nghiệp mà còn cả về trí tuệ và tâm linh). Nhu cầu hưởng thụ các dịch vụ du lịch nhằm chủ động phòng ngừa, nâng

cao lối sống. Các dịch vụ CSSK cho khách du lịch hiện nay thường bao gồm: làm đẹp và chống lão hóa; ăn uống lành mạnh, dinh dưỡng và giảm cân; tập thể dục và trí óc; du lịch CSSK; phòng, chống bệnh tật; spa; suối khoáng nóng... Nhờ có sự kết hợp nhiều dịch vụ và mang lại sức khỏe thể chất cũng như sức khỏe tinh thần cho du khách, du lịch CSSK được nhiều chuyên gia cũng như các cá nhân hưởng thụ tin tưởng loại hình du lịch này.

Đặc thù của loại hình du lịch CSSK là

* ThS, Trường Đại học Thái Bình Dương

đáp ứng đa dạng với nhiều đối tượng du khách ở nhiều phân khúc thị trường đều quan tâm tới hình thức du lịch an toàn, sản phẩm du lịch bảo đảm sức khỏe về tinh thần và thể chất. Việc tự bảo vệ sức khỏe, nhu cầu giải tỏa căng thẳng, duy trì và tăng cường sức khỏe cũng tăng lên hiện đang là xu hướng thúc đẩy thị trường CSSK nói chung và du lịch CSSK nói riêng phát triển¹.

2. Thực trạng cung cấp loại hình du lịch chăm sóc sức khỏe tại khu vực miền Trung

Trên cơ sở tiềm năng, thế mạnh của vùng, nhiều địa phương thuộc khu vực miền Trung đã quan tâm được xây dựng, hoàn thiện nhiều sản phẩm, dịch vụ thuộc loại hình du lịch CSSK, nghỉ dưỡng để phục vụ du khách. Loại hình du lịch này đang được các tỉnh khu vực miền Trung chú trọng nhiều hơn nhờ sở hữu lợi thế sẵn có về tiềm năng, lợi thế phát triển ngành “công nghiệp không khói”.

Về lợi thế nói chung, miền Trung sở hữu vùng biển rộng trải dài từ Thanh Hóa đến Bình Thuận. Biển miền Trung có địa hình đa dạng, nhiều bãi biển đẹp với rất nhiều đảo, vũng, vịnh, đầm phá hoang sơ, tạo nên lợi thế lớn về phát triển du lịch biển, đảo². Các điểm đến nổi tiếng trên bản đồ du lịch Việt Nam, như: vịnh Lăng Cô (tỉnh Thừa Thiên Huế), bãi biển Non Nước (thành phố Đà Nẵng), đảo Cù Lao Chàm (tỉnh Quảng Nam), Lý Sơn (tỉnh Quảng Ngãi), vịnh Nha Trang (tỉnh Khánh Hòa), biển Cà Ná (tỉnh Ninh Thuận), bãi biển Mũi Né (tỉnh Bình Thuận)...³. Cùng với đó là các dãy cồn cát trắng trên nền đồng bằng cát ven biển, tạo nên một cảnh quan vô cùng độc đáo, là điều kiện thuận lợi cho phát triển du lịch nghỉ dưỡng và chữa bệnh.

Bên cạnh đó, không ít tỉnh thuộc khu vực miền Trung cũng sở hữu hệ thống cây dược liệu vô cùng phong phú, được sử dụng làm thuốc. Hiện nay, Bộ Y tế đã cấp số đăng

ký cho trên 2.000 chế phẩm thuốc y học cổ truyền do trên 450 cơ sở y dược cổ truyền sản xuất trên cả nước, trong đó có cả các tỉnh khu vực miền Trung. Việt Nam có nền y học dân tộc cổ truyền nổi tiếng với đông đảo đội ngũ thầy thuốc y dược học cổ truyền, 5 viện nghiên cứu có khoa nghiên cứu về y dược học cổ truyền, 40 bệnh viện y học cổ truyền cấp tỉnh, 80% các bệnh viện lớn có khoa hoặc tổ y học cổ truyền⁴. Ngoài ra, còn nhiều địa điểm có nguồn nước khoáng nóng được đầu tư để làm nơi nghỉ ngơi và phục hồi sức khỏe cho khách du lịch. Ngoài cảnh quan thiên nhiên tuyệt đẹp, các tỉnh ven biển miền Trung còn sở hữu nhiều di tích lịch sử, lễ hội dân gian, các giá trị văn hóa biển được ghi dấu, lưu giữ trong các tư liệu sinh hoạt và lễ hội độc đáo liên quan đến biển của ngư dân, được thể hiện đậm nét trong đời sống vật chất, tinh thần và sinh hoạt văn hóa, là điều kiện thuận lợi để thúc đẩy loại hình du lịch CSSK. Qua đó, sẽ bồi dưỡng các giá trị thẩm mỹ, văn hóa tín ngưỡng, về ẩm thực và giao lưu cộng đồng địa phương, góp phần làm tăng thêm sức hấp dẫn của du lịch vùng biển miền Trung và giúp các tỉnh miền Trung thu hút lượng rất lớn khách du lịch ở cả trong và ngoài nước đến du lịch hàng năm.

Dịch vụ CSSK bằng y học cổ truyền cũng được quan tâm với việc đưa vào sử dụng các dịch vụ về châm cứu nâng cao sức khỏe và chữa bệnh. Các tỉnh cũng đã và đang nghiên cứu phát triển mô hình du lịch kết hợp khám, chữa bệnh, du khách được trực tiếp tham quan vườn trồng cây thuốc quý hiếm, nơi bào chế thuốc, siêu thị thuốc chữa hàng ngàn sản phẩm Đông dược. Ngay trong nội đô cũng đã có hệ thống khách sạn kết hợp lưu trú và dịch vụ khám, chữa bệnh theo hình thức Đông y cổ truyền như: Spatel D'Annam của Công ty Đại Nam Thái Y viện, hay có dịch vụ spa đẳng cấp

như: Azerai La Residence, SilkPath Grand, Melia Vinpearl, Senna,...⁵.

Dịch vụ du lịch theo hình thức thiền, yoga những năm gần đây cũng có bước phát triển mới. Tại Bình Thuận, các dòng sản phẩm du lịch chính là du lịch “xanh” gắn hoạt động du lịch với gìn giữ, phát huy giá trị tài nguyên và bảo vệ môi trường, du lịch văn hóa gắn với lễ hội, tham quan, tìm hiểu cuộc sống cộng đồng dân cư, làng nghề truyền thống cũng đang được quan tâm phát triển⁵.

Du lịch giảm cân cũng là sản phẩm, dịch vụ du lịch mới của loại hình du lịch CSSK được các tỉnh khu vực miền Trung đang nghiên cứu và triển khai. Với địa lý đặc thù vừa có núi vừa có biển, các du khách lựa chọn các dịch vụ này tại các khu du lịch ở miền Trung sẽ vừa được áp dụng chế độ ăn kiêng ở một khu nghỉ dưỡng, vừa được huấn luyện viên hướng dẫn các bài tập vận động: chạy bộ trên bãi biển, bơi lội, leo núi... Sau mỗi buổi tập, du khách thư giãn với các hoạt động mát xa, ngâm bồn khoáng, tắm thuốc thảo dược hay đi cắm trại trên đảo, bãi biển hoặc thảo nguyên...

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực đó, khách quan nhìn nhận, việc khai thác lợi thế về điều kiện tự nhiên và tài nguyên để phát triển du lịch CSSK tại một số địa phương của khu vực miền Trung vẫn chưa thực sự tương xứng với tiềm năng và lợi thế đang có. Loại hình này nhìn chung vẫn chưa được đầu tư bài bản do chưa có nghiên cứu đầy đủ, chưa có định hướng và chính sách cụ thể để phát triển du lịch CSSK. Các sản phẩm du lịch CSSK về cơ bản còn ít, chưa thực sự đa dạng, chưa có nhiều cơ sở dịch vụ CSSK đủ tầm cỡ về quy mô, chất lượng để đón khách, nhất là khách du lịch có khả năng chi trả cao. Các cơ sở kinh doanh dịch vụ du lịch CSSK như: spa và tắm

nước khoáng, nước nóng tắm bùn, thiền, Yoga, làm đẹp... tuy đã được tích hợp tại các khu du lịch song đa số còn hạn chế về quy mô, nhân lực, cơ sở vật chất kỹ thuật: dịch vụ chỉ ở mức đáp ứng nhu cầu cơ bản của khách du lịch.

Về dịch vụ CSSK bằng y học cổ truyền nhìn chung chưa được khai thác tốt, chưa xứng với tiềm năng và lợi thế về hệ thống cây dược liệu phong phú và nền y học cổ truyền nổi tiếng... Những hạn chế này đã khiến cho loại hình du lịch CSSK tại các tỉnh miền Trung chưa được phát triển mạnh mẽ như kỳ vọng, chưa đa dạng hóa được các sản phẩm, dịch vụ và chưa kéo dài thời gian lưu trú cũng như tăng chi tiêu của khách du lịch ở Việt Nam như mong đợi.

3. Giải pháp phát triển loại hình chăm sóc sức khỏe tại khu vực miền Trung

Thứ nhất, các cơ quan nhà nước có thẩm quyền cần có định hướng, quy hoạch và chính sách cụ thể để sản phẩm du lịch CSSK của khu vực miền Trung tận dụng lợi thế, tiềm năng cho phát triển các sản phẩm, dịch vụ thuộc loại hình này một cách hiệu quả và lâu dài. Cùng với đó, ngành Du lịch cần chủ động phối hợp với ngành Y tế hướng dẫn cho các cơ sở y tế và doanh nghiệp du lịch cách thức, giải pháp để mở rộng loại hình du lịch này, trong đó chú ý sự phối hợp giữa các công ty du lịch và các cơ sở y tế tư nhân.

Thứ hai, tăng cường quảng bá về loại hình du lịch CSSK thông qua nhiều hình thức như: xây dựng trang web, ấn phẩm du lịch, báo chí, truyền hình, internet, mạng xã hội, chú trọng đến thị trường mục tiêu. Các cơ quan thuộc ngành Du lịch nói chung và tại các địa phương ở khu vực miền Trung nói riêng là các đơn vị có vai trò chủ chốt trong việc thúc đẩy các hoạt động quảng bá, giới thiệu các sản phẩm, dịch vụ CSSK và

chương trình “tour” du lịch tại các hội chợ, triển lãm du lịch ở nước ngoài, quay phim quảng cáo loại hình du lịch nghỉ dưỡng kết hợp chăm sóc và nâng cao sức khỏe hoặc có thể tận dụng lợi thế của các nền tảng mạng xã hội, như: Facebook, Youtube, Instagram, Zalo,... để đăng tải các sản phẩm truyền thông về loại hình này nhằm quảng bá rộng rãi hơn tới không chỉ du khách trong nước mà còn tới các đối tượng là du khách quốc tế về triển khai chương trình du lịch CSSK trọn gói, thực hiện chiến dịch tuyên truyền quảng bá hình ảnh du lịch CSSK tại địa phương.

Thứ ba, chú trọng phát triển hệ thống sản phẩm, dịch vụ của loại hình du lịch CSSK, trong đó tập trung cải thiện chất lượng các sản phẩm, dịch vụ sẵn có, bảo đảm tiêu chuẩn, tiêu chí về an toàn sức khỏe cho khách du lịch, đồng thời đa dạng hóa các sản phẩm, dịch vụ mới nhằm gia tăng sự lựa chọn cho du khách. Đây là yếu tố cốt lõi để duy trì và phát triển loại hình này. Các sản phẩm, dịch vụ cần hướng tới đa dạng các đối tượng phục vụ, phù hợp với từng phân khúc thị trường khách khác nhau, như: theo độ tuổi, nền văn hóa... nhưng phải giữ được những nét đặc thù của Việt Nam và có khả năng cạnh tranh với loại hình này ở các quốc gia trong khu vực. Cùng với đó, duy trì tổ chức hoạt động sử dụng thực phẩm lành mạnh và hữu cơ, xông hơi, nghỉ mát, tắm suối nước nóng, kết hợp với các loại hình bổ trợ làm phong phú thêm trải nghiệm và giữ chân du khách lưu trú dài ngày hơn khi tham gia dịch vụ CSSK tại các khu du lịch.

Thứ tư, tập trung đào tạo lao động, kỹ thuật viên, nhân viên chuyên sâu về các sản phẩm, dịch vụ thuộc loại hình du lịch CSSK. Đội ngũ lao động, kỹ thuật viên, nhân viên về lĩnh vực này cần phải được đào tạo bài bản, có kỹ năng, thái độ phục vụ chuyên nghiệp mới đáp ứng được yêu cầu khắt khe

của du khách. Theo đó, cần khi chưa xây dựng được các chính sách, tiêu chuẩn, tiêu chí áp dụng, đánh giá, cần chủ động học tập kinh nghiệm của các quốc gia đi trước, có điều kiện và văn hóa tương đồng với sự phát triển của loại hình du lịch CSSK ở Việt Nam. Đồng thời, chủ động hoàn thiện, nâng cấp các sản phẩm, dịch vụ đi kèm để đáp ứng các yêu cầu ngày càng cao của du khách.

Đặc biệt, ngành Y tế cần phối hợp với ngành Du lịch tăng cường đào tạo, bồi dưỡng không chỉ chuyên môn, nghiệp vụ mà còn phải quan tâm đào tạo về ngoại ngữ cho đội ngũ y, bác sỹ, nhân viên y tế địa phương để đáp ứng nhu cầu của du khách nước ngoài khi tham gia trải nghiệm các sản phẩm, dịch vụ của loại hình du lịch CSSK tại các khu du lịch các tỉnh miền Trung □

Chú thích:

1. *Phát triển du lịch chăm sóc sức khỏe ở Việt Nam*. <http://tapchidulich.net.vn>, ngày 07/10/2021.
2. *Tiềm năng, cơ hội, thách thức trong phát triển bền vững kinh tế biển miền Trung hiện nay*. <https://www.tapchiconsan.org.vn>, ngày 23/11/2022.
3. *Tạo đột phá để phát triển bền vững kinh tế biển miền Trung*. <https://www.bienphong.com.vn>, ngày 12/6/2021.
4. *Việt Nam có nhiều tiềm năng phát triển bất động sản chăm sóc sức khỏe*. <https://baotainguyenmoitruong.vn>, ngày 25/10/2022.
5. *Phát triển du lịch chăm sóc sức khỏe: Tăng sức hút với du khách*. <https://www.vietnam-plus.vn>, ngày 10/11/2022.

Tài liệu tham khảo:

1. Phạm Anh Dũng. *Bản đồ văn hóa - du lịch vùng ven biển miền Trung Việt Nam*. H. NXB Tài nguyên Môi trường và Bản đồ Việt Nam, 2010.
2. Nguyễn Thị Hồng Nhất. *Khai thác hợp lý các di sản văn hóa thế giới nhằm phát triển du lịch miền Trung Việt Nam*. Luận án tiến sỹ Kinh tế, Đại học Đà Nẵng, 2014.
3. Nguyễn Hoàng Tú. *Bàn về nhân lực du lịch miền Trung*. Tạp chí Du lịch Việt Nam, số 10/2014.